

INSTITUT "JOŽEF STEFAN" OB 60-LETNICI REAKTORJA TRIGA PREJEL ZLATI RED ZA ZASLUGE

Ljubljana, 25. maj 2026 – Raziskovalni reaktor TRIGA je že šest desetletij eden najprepoznavnejših simbolov Instituta »Jožef Stefan« in slovenske jedrske znanosti. 60. obletnica delovanja je bila danes obeležena s slovesnostjo, na kateri je predsednica Republike Slovenije dr. Nataša Pirc Musar Institutu "Jožef Stefan" podelila zlati red za zasluge za izjemni prispevek k razvoju slovenske znanosti, jedrske varnosti, energetske neodvisnosti in mednarodne prepoznavnosti Republike Slovenije.

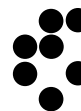
Prvo kritičnost je reaktor TRIGA Instituta »Jožef Stefan« dosegel 31. maja 1966, le nekaj let po sprejetju odločitve o njegovi gradnji. Od vsega začetka je bil zasnovan kot vsestranska infrastruktura za raziskave, izobraževanje in praktične aplikacije, odličnost delovanja in ekipe uglednih strokovnjakinj in strokovnjakov, ki so delovali in delujejo v reaktorju, so ključno doprinesli k njegovi mednarodni prepoznavnosti.

Predsednica Republike Slovenije dr. Nataša Pirc Musar: »Šestdeset let delovanja reaktorja TRIGA je mejnik, ki poudarja izjemen pomen znanstvenega razvoja in vlaganj v raziskave. Hkrati nam služi kot vodilo pri oblikovanju naše jedrske prihodnosti. Zato bi rada iskreno čestitala Institutu "Jožef Stefan" in vsem, ki so prispevali, še vedno prispevajo in bodo še naprej prispevali k tej izjemni zgodbi jedrskega reaktorja TRIGA. Slovenija je ponosna na vas.«

V prvih desetletjih obratovanja je imel reaktor ključno vlogo pri razvoju jedrske stroke v Sloveniji. V njem so se izobraževale generacije raziskovalk in raziskovalcev, inženirk in inženirjev ter operaterk in operaterjev, povezanih z jedrsko energijo, medicino, varstvom pred sevanji in drugimi področji. Pomembno je prispeval k razvoju nevtronske aktivacijske analize, nevtronske radiografije ter k proizvodnji radioaktivnih izotopov za medicino in industrijo. Hkrati je predstavljal pomembno stičišče znanja, iz katerega so izšli številni temeljni raziskovalni in tehnološki dosežki.

Direktor Instituta "Jožef Stefan" prof. dr. Leon Cizelj: »V šestdesetih letih delovanja reaktorja TRIGA je Institut "Jožef Stefan" doživel nesluten razvoj. Danes smo mednarodno prepoznana raziskovalna ustanova, ki raziskuje na številnih področjih, ki niso neposredno povezana z jedrsko energijo – od umetne inteligence in novih materialov do biotehnologije in fizike, energetike, okolja in robotike. 1300 zaposlenih na IJS s svojo raznolikostjo in odličnostjo gradi in utrjuje globalno središče za interdisciplinarne raziskave in prebojne tehnologije na področju naravoslovnih in tehniških znanosti.

Ob tem raziskovalni reaktor TRIGA tudi po 60 letih ostaja pomemben del identitete in poslanstva Instituta "Jožef Stefan". Še danes prispeva k vsem ključnim elementom delovanja inštituta: k vrhunski in interdisciplinarni raziskovalni infrastrukturi, k izjemnim dosežkom v znanosti, k sodelovanju z gospodarstvom, k povezovanju različnih strok, k izobraževanju in usposabljanju novih generacij raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnjakinj in strokovnjakov, pa tudi h komuniciranju znanosti in vključevanju javnosti v razumevanje tehnologij prihodnosti.«

Dr. Bruno Feignier, namestnik izvršne direktorice Komisije za jedrsko energijo in alternativne vire energije CEA: »Raziskovalne in tehnološke organizacije, kot sta Institut "Jožef Stefan" in CEA, so v središču najsodobnejšega raziskovanja, ki prispeva k trajnostnim in odpornim družbam ter jim omogoča boljši nadzor nad lastno prihodnostjo.«

Ko govorimo o 60 letih reaktorja TRIGA, govorimo tudi o sposobnosti prilagajanja. Današnja aktualnost reaktorja in raziskav ter poskusov, ki se izvajajo v njem, je posledica stalnega odpiranja novim področjem – od izobraževanja in proizvodnje izotopov do današnjih visoko specializiranih raziskav. Danes je TRIGA usmerjena v zahtevne raziskave z izrazito mednarodno vlogo.

Vodja reaktorja TRIGA dr. Anže Jazbec: »Sodelujemo pri projektih, kot so nadgradnje v CERN-u in razvoj fuzijskega reaktorja ITER, hkrati pa smo se uveljavili kot referenčna infrastruktura za obsevanja z nevtroni ter testiranje detektorjev in elektronskih komponent v ekstremnih pogojih. Pomemben partner smo tudi francoskemu raziskovalnemu centru CEA. Ob tem pa ostaja ključno isto kot pred 60 leti – znanje, ekipa in odgovornost. Prav to omogoča, da reaktor ostaja varen, zanesljiv in znanstveno relevanten tudi danes ter daje trdno osnovo za njegov nadaljnji razvoj.«

O reaktorju TRIGA Mark II Instituta "Jožef Stefan", ki predstavlja 60 let znanja, sodelovanja in mednarodne odličnosti:

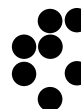
Raziskovalni reaktor TRIGA Mark II v Podgorici pri Ljubljani je že šest desetletij eden najprepoznavnejših raziskovalnih centrov Instituta "Jožef Stefan" in slovenske jedrske znanosti. Prvi zagon reaktorja je bil opravljen 31. maja 1966, le nekaj let po sprejetju odločitve o njegovi gradnji. Od vsega začetka je bil zasnovan kot vsestranska infrastruktura za raziskave, izobraževanje in praktične aplikacije – naloge, ki jih z veliko uspeha opravlja še danes.

Reaktor TRIGA sodi v družino raziskovalnih reaktorjev, ki slovijo po svoji vgrajeni varnosti in izjemni robustnosti. Gorivo iz zlitine urana in cirkonijevega hidrida omogoča hitro negativno povratno zanko, kar pomeni, da je reaktor varen tudi pri hitrih spremembah moči. Njegova nazivna toplotna moč znaša 250 kW, posebnost pa je tudi možnost pulznega obratovanja, pri katerem moč za zelo kratek čas lahko naraste do 1 GW. Prav zaradi teh lastnosti je TRIGA že desetletja idealno orodje za eksperimentalno reaktorsko fiziko, testiranje materialov in izobraževanje.

Kot osrednja raziskovalna infrastruktura na področju jedrske tehnologije je reaktor TRIGA temelj slovenske jedrske suverenosti, saj omogoča razvoj znanja in kompetenc, ki jih ni mogoče nadomestiti z zanašanjem na tuje storitve ali zunanje zmogljivosti. Obenem v okviru mednarodnih programov in raziskovalnih mrež deluje kot uveljavljena izobraževalna platforma za študente, doktorande in strokovnjake iz tujine, s čimer pomembno prispeva k mednarodni prepoznavnosti slovenskega jedrskega znanja ter k izmenjavi izkušenj na najvišji strokovni ravni. Ta stalna povezanost domačega in mednarodnega jedrskega kadra z delovanjem reaktorja zagotavlja obstoj neodvisnega, visoko usposobljenega slovenskega strokovnega jedra, ki je ključno za varno rabo jedrske tehnologije, učinkovito regulativo ter dolgoročno premišljeno odločanje o nacionalni energetske prihodnosti.

Institut "Jožef Stefan", Ljubljana, Slovenija

Jamova 39, 1001 Ljubljana, p. p. 3000 / Tel.: (01) 477 3900 / Faks: (01) 453 5400 / www.ijs.si

V 60. in 70. letih 20. stoletja je Evropa vsako leto zgradila več novih raziskovalnih reaktorjev, vendar se jih je do danes ohranilo le malo. Reaktor TRIGA na Institutu "Jožef Stefan" sodi med redke, ki so skozi desetletja ohranili in nadgrajevali svojo vlogo, predvsem zaradi sposobnosti stalnega prilagajanja razvoju znanosti, potrebam raziskav in razmeram na trgu. Ključno vlogo za njegovo brezhibno delovanje so imele tudi številne nadgradnje, s katerimi je reaktor ohranil tehnično in raziskovalno aktualnost. Tako tudi danes, kljub 60 letom delovanja, sodeluje pri najzahtevnejših mednarodnih projektih, kot so CERN, ITER in aktivnosti francoskega centra CEA. Ob tem pa ostaja aktualno širše spoznanje: jedrska energija je že več kot 50 let del naše družbe – je najvarnejša, najčistejša in predvsem konkurenčna energetska rešitev, ki bo pomembno vlogo ohranila tudi v prihodnje.

Šestdeset let po začetku delovanja reaktor TRIGA ostaja vitalna, sodobna in v prihodnost usmerjena raziskovalna infrastruktura. Njegova zgodovina priča o izjemni predanosti sodelavk in sodelavcev, njegova sedanjost pa dokazuje mednarodno odličnost in edinstveno vlogo, ki jo ima v vrhunskih raziskavah. Njegova prihodnost se že nakazuje tudi v razvoju nove slovenske raziskovalne reaktorske infrastrukture.

Polona Strnad
Odnosi z javnostmi
Institut »Jožef Stefan«